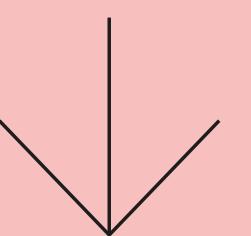
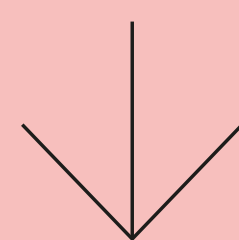

SADÉ

◆ LA LLIBERTAT O EL MAL ◆

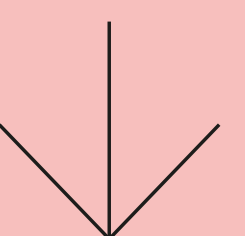
SADÉ explora les implicacions estètiques, filosòfiques i polítiques del llegat de l'escriptor llibertí Donatien Alphonse François de Sade (1740-1814) en la cultura moderna i contemporània. És un personatge polèmic, revolucionari i alliberador per a uns, o pernicios i corruptor per a d'altres. El dilema és si llegir Sade com un filòsof que s'ha d'interpretar seriosament o com un novel·lista que es limita a construir fantasies extremes. Per superar aquesta contraposició, podem considerar que Sade ens proposa un desafiament: per la via de la ficció, ens convida a imaginar els límits i els perills de la sobirania del desig. Servint-nos de guia o mediador, ens porta a preguntar-nos si els seus escrits representen una filosofia de la llibertat, emancipadora i subversiva, o una filosofia del mal, que mostra la dimensió excessiva i violenta de l'experiència humana.

Rastregem els múltiples ressons i encarnacions d'una icona cultural controvertida, que remetent a les diferents maneres de llegir el seu llegat.

A través de la recepció de les obres de Sade per part d'artistes i intel·lectuals i de la seva presència en la cultura de masses constatem l'impacte dels seus polèmics escrits.

L'abundant producció cultural que es refereix directament o indirectament a Sade és un símptoma de la fascinació, la incomoditat i l'ambivalència que les seves idees provoquen, del seu potencial subversiu i de la mesura en què els seus escrits ressonen encara avui dia. L'exposició ens convida a revisar estereotips, com els associats al terme *sadisme*, i a reflexionar sobre com Sade pot provocar commoció i horror, d'una banda, i ser aclamat com la personificació de la revolució de l'altra.

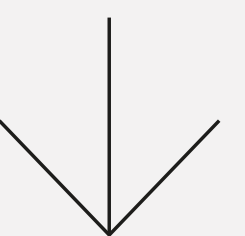

Pròleg

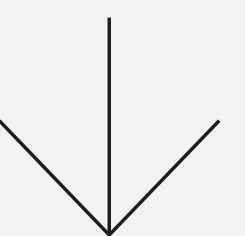
SADE I LA SEVA

FILOSOFIA AL TOCADOR

Durant la seva vida Sade va patir la repressió, la presó i la censura i es va escapar per poc de la guillotina. Figura excessiva i contradictòria, va ser alhora un aristòcrata, un hereu de l'Antic Règim que va explotar els seus privilegis, mentre va poder, per satisfer els seus desitjos. Va estar empresonat durant vint-i-set anys, perseguit i castigat per les seves tendències sexuals, les seves posicions polítiques i morals, i els seus escrits, i va acabar la seva carrera muntant obres de teatre al manicomi de Charenton, als afores de París. La seva principal ambició era ser reconegut com a home de lletres i es va lliurar sense descans a l'escriptura, i va produir una obra desmesurada part de la qual s'ha perdut. Gràcies a la reedició de les seves obres, el segle XX va assistir a un autèntic culte a Sade. Noves generacions d'escriptors i artistes van abraçar la seva filosofia transgressora i el seu missatge revolucionari, i el seu impacte continua avui dia.

L'exposició està dividida en quatre àrees temàtiques o «passions», un terme pres del lèxic de l'obra *Els 120 dies de Sodoma*, que el mateix Sade va descriure com «el relat més impur que s'ha explicat mai des que existeix el món». Aquestes quatre passions ofereixen variacions del llegat de Sade i s'escenifiquen en aquesta exposició a través de les següents seccions: passions transgressores, passions perverses, passions criminals i passions polítiques.

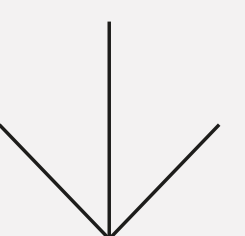

No és l'objecte del
llibertinatge el que ens
impulsa, sinó la idea del mal.

D.A.F. de Sade

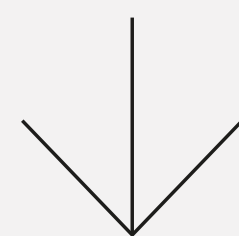
En el sadisme i en la política
del poder els éssers humans
esdevenen objectes.

Pier Paolo Pasolini

Passions TRANSGRESSORES

Les avantguardes del segle XX van descobrir en Sade un portaveu de la llibertat. Apollinaire en va publicar el 1909 una antologia de textos i Maurice Heine va començar a reeditar-ne les obres a partir del 1926. Gràcies a aquest rescat editorial, comença a ser accessible. Els surrealistes el reconeixen com un precursor i una llarga sèrie d'artistes il·lustren la seva obra o la invoquen —Luis Buñuel, Salvador Dalí, Man Ray, Leonor Fini, Toyen, André Masson i Hans Bellmer, entre d'altres—. Des de la Segona Guerra Mundial la resposta adquireix una dimensió filosòfica. Simone de Beauvoir va concloure el 1951 que no hem de cremar Sade, sinó llegir-lo, i des de llavors el repte ha estat com jutjar el seu llegat: com a model de transgressió i sobirania o com a mostra dels perills de la racionalitat pura i la llibertat absoluta. L'any 1947 veu la publicació de *Sade el meu proïsme*, de Klossowski, «Juliette o Il·lustració i moral», d'Adorno i Horkheimer, i dos assajos de Blanchot i Bataille. N'hi ha relectures als seixanta, per part de Lacan, Foucault, Deleuze i Barthes, i un número especial de la revista *Tel Quel* del 1967, que enllaça amb la reivindicació del Sade revolucionari al maig del 68.

Soc filòsof; entre els que em coneixen, ningú dubta que me'n vanto i en faig professió.

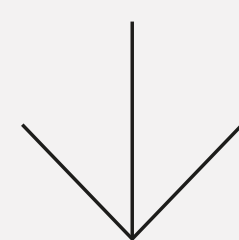
D.A.F. de Sade

Aquest home que va semblar no comptar per a res durant tot el segle XIX bé podria dominar el segle XX.

Guillaume Apollinaire

El valor suprem del testimoni de Sade és el fet que ens pertorba.

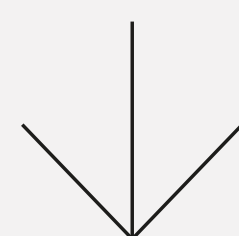
Simone de Beauvoir

Passions PERVERSES

La segona meitat del segle XX va popularitzar la figura de Sade, aprofitant el seu paper polèmic per explorar els límits de la representació de l'erotisme. A partir de finals dels seixanta es va convertir en una icona cultural present en pel·lícules, còmics i altres productes de consum. Aquesta emergència de Sade en la cultura de masses i la *underground*, que és paral·lela a la liberalització de la sexualitat i que pot semblar haver-lo «domesticat», no l'ha desproveït de la seva dimensió pertorbadora i irrepresentable, que es posa de manifest quan es travessen certes barreres socials, cosa que provoca l'escàndol, la censura o la intolerància. Si entenem per perversió, sense connotacions pejoratives, la desviació de la norma, la influència de Sade i la invocació de la seva figura estan associades a l'acceptació social de pràctiques sexuals no normatives lliurement consentides, tradicionalment considerades «pervertides», com el BDSM, i la reivindicació de la multiplicitat del desig i el qüestionament dels rols de gènere. Trobem ressonàncies sadianes des de la publicitat fins als *best-sellers*. En aquest panorama d'aparent tolerància, la radicalitat de Sade no s'ha esfumat i conserva la seva capacitat subversiva, reclamada per artistes i activistes LGBT+.

Només m'adreço a persones capaces d'entendre'm, i aquestes em llegiran sense perill.

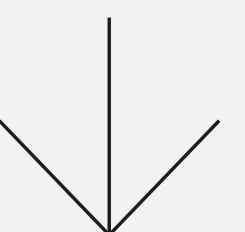
D.A.F. de Sade

El món en què vivim és obra del marquès de Sade.

Yukio Mishima

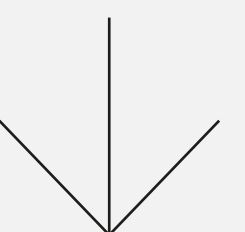
Sade va posar la pornografia al servei de les dones.

Angela Carter

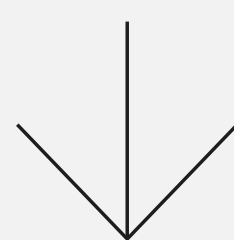
Passions CRIMINALS

Al segle XIX, Krafft-Ebing va encunyar el terme *sadisme* per classificar una patologia sexual que es caracteritza per aconseguir el plaer infligint dolor, i des de llavors el nom de Sade s'ha associat col·loquialment a l'abús, la crueltat i la dominació. Sade va declarar que no era ni un criminal ni un assassí, però la seva obra ens obliga a enfrontar-nos al lloc del mal en l'experiència humana tant com en les fantasies. Els seus personatges practiquen i justifiquen les atrocitats més grans, i addueixen la inclinació de la naturalesa a la violència, la destrucció i el domini del més fort. Davant l'evidència de l'horror en les seves múltiples manifestacions, la ciència s'ha interrogat sobre això que anomenem el mal, i la recerca, sobretot en psicologia i neurociència, ha explorat diverses hipòtesis. Són famosos els experiments de Milgram sobre l'obediència a l'autoritat i de Zimbardo replicant les condicions d'una presó. Els mitjans de comunicació ens informen quotidianament de nombrosos casos de violència de gènere, violacions i abusos infantils, alhora que el públic exhibeix l'afició morbosa a consumir històries d'assassins en sèrie i altres notícies sensacionalistes de crims.

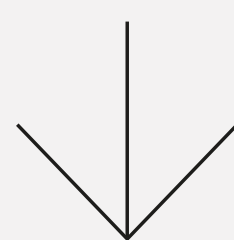
Sí, soc llibertí, ho admeto;
he imaginat tot el que es pot
imaginar en aquest terreny,
però per descomptat que no
he fet tot el que he imaginat
i per descomptat que no
ho faré mai. Soc un llibertí,
però no soc ni *un criminal* ni
un assassí.

D.A.F. de Sade

Passions POLÍTIQUES

Segons com llegim el nostre temps, Sade està més present que mai en la nostra cultura, reciclat en un sistema de valors en què imperen l'egoisme, la gratificació del desig i el guany, propis de la lògica neoliberal. Sade ens recorda que la raó il·lustrada és la font dels drets humans i la seva negació. Es discuteix sobre els trets sàdics del nazisme i d'altres formes d'opressió, com el colonialisme i l'esclavitud, però Sade es va oposar a la violència desapassionada de la Revolució Francesa i el van horroritzar les execucions a la guillotina de les quals va ser testimoni. Per als seus personatges, la tortura, l'espoli i fins i tot l'extermini són font de plaer individual. No obstant això, la violència i l'abús de poder tenen una dimensió col·lectiva, sistèmica, que cal examinar a la llum de les idees de Sade. No es tracta d'atribuir a Sade tots els mals de la humanitat, sinó de llegir els seus escrits com un desafiament a ser capaços d'encarar el que significa el mal, perquè això ens ajudi a entendre d'on sorgeix.

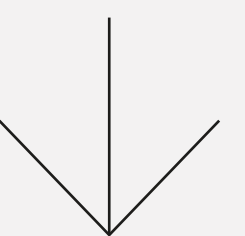

Aixeco els ulls cap a
l'univers i veig el *mal*, el
desordre i el *crim* regnar a
tot arreu despòticament.

D.A.F. de Sade

El colonialisme no es
pot entendre sense la
possibilitat de torturar,
violar o massacrar.

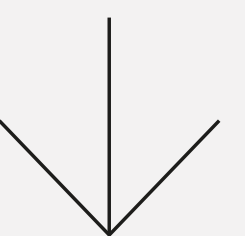
Frantz Fanon

Epíleg

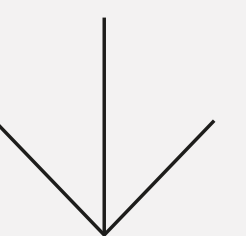
L'ESCENARI D'UNA REVOLUCIÓ

La vocació pel teatre va acompanyar Sade tota la vida i s'hi va lliurar plenament durant el temps que va estar tancat a Charenton. L'epíleg ret homenatge a aquesta dedicació reunint creadors i produccions de les arts performatives en què trobem rasons del seu llegat. Sade proposa un relat transgressor, una apologia de la llibertat escrita per un individu que es va passar a la presó la meitat de la vida adulta. Al segle XXI, el nom i les obres de Sade continuen sent invocats pel postfeminisme, la teoria *queer*, el postporno, el teatre, el cinema i l'art contemporani. Exploren el potencial utòpic de l'univers sadià i desafien la censura i els límits de la prohibició per reivindicar el poder del desig i la imaginació. Els debats sobre Sade i els múltiples «sadismes» amb els quals associem el seu nom posen de manifest la tensió entre les seves idees llibertines i els desafiaments morals que plantegen. Hem de considerar l'obra de Sade com una filosofia de la llibertat o del mal? En concloure formulant una pregunta constatem potser que són indissociables. Sense pensar el mal, és difícil definir la llibertat.

Tota la felicitat de l'home
és en la seva imaginació;
només pot aspirar a la
felicitat sotmetent-se a tots
els capricis.

D.A.F. de Sade

#SadeCCCB

CCCB Centre de Cultura
Contemporània
de Barcelona

El CCCB es un consorci de:

**Diputació
Barcelona**

**Ajuntament
de Barcelona**